

Een grootse plek voor dendrologen in Klein-Zundert

Opnieuw is de schrijver dezes naar het zuiden van ons land getogen voor een uniek verhaal en wel naar Jan en Diny Voogd. Zij wonen, weggedoken aan een landweg in het fraaie boerenland van Klein-Zundert, tussen de dorpen Rijsbergen en Zundert aan de Bakkebrugstraat 14a.

Ze bouwden daar in 1979 op 0,5 ha. landbouwgrond een huis met grote schuur waarna er uiteraard een fraaie tuin omheen werd aangelegd. Dat dit hier onvermijdelijk was komt door het feit dat Jan zijn hele leven in tuinen heeft gewerkt en er nog steeds zijn hobby in heeft. Diny is al die tijd al zijn enthousiaste rechterhand.

Jan ging eerst naar de 3-jarige opleiding voor Vakbekwaam hovenier, volgde daarna de Middelbare tuinbouwschool, afd. bloemeteelt in Vught, haalde het vakdiploma bloemschikken, deed de PBNA-opleiding tuintechnicus en volgde een cursus boomverzorging in Dordrecht. Vanwege zijn functie als tuinbaas bij een psychiatrische instelling deed hij ook nog een 3-jarige cursus activiteitenbegeleider van 1 dag per week.

Na enkele interessante en leerzame jaren bij een landelijk werkend hoveniersbedrijf werd Jan in 1975 gevraagd om te komen werken als tuinbaas en patiëntenbegeleider bij GGZ in Dongen. Dit duurde tot 1995. Door directiewisselingen waarbij de interne organisatie van de instelling steeds wijzigde, kreeg Jan de kans om zijn positie als tuinbeheerder los te weken tot een zelfstandige afdeling en kon hij verder gaan met een jaarlijks budget.

Jan en Diny Voogd in hun arboretum, gefotografeerd staande voor *Tilia henryana*

Foto: Wout Kromhout

Dat gaf hem meer vrijheid van handelen. Hij heeft er zijn hele werkzame leven verder met veel plezier gewerkt. In 2012 is hij met pensioen gegaan.

Stil zitten is er echter bepaald niet bij. Al vele jaren gaat Jan trouw iedere week naar Antwerpen om zich steeds verder te bekwamen in de beeldhouwkunst en kunstgeschiedenis. Ook is hij actief als gids in het Van Goghhuis in Zundert en hij zingt in Breda in een groot koor en in het kerkkoor van Princenbeek. Ook bezoekt hij namens Humanitas mensen met problemen die om een gesprek vragen op het gebied van rouw en verlies.

Diny is opgegroeid op de boerderij van haar ouders waar ze hielp bij het oogsten van groenten en fruit voor de veiling. Haar opleiding heeft echter geen groen karakter; zij heeft haar groenkennis van Jan overgenomen. Na de middelbare school is de afd. bouw- en woningtoezicht van de Gemeente Zundert haar werkplek. Ze volgt een opleiding Praktijkdiploma boekhouden. In 1971 gaat ze samen met Jan in Dongen wonen en vindt dan werk bij de Gemeente Dongen op de afd. personeelszaken en sociale zaken.

In 1979 keren ze terug naar Klein Zundert om samen in het groen aan de slag te gaan. Daarnaast vervult ze de taken van ouders op een basisschool, kerk, gehandicaptenzorg en mantelzorg voor haar ouders. Vanaf 1992 volgt ze een 3-jarige opleiding Sociale Dienstverlening. Daarna, vanaf september 1996 is ze werkzaam bij het Sociaal raadsliedenwerk Zundert als sociaal juridisch hulpverlener. Voor dit scala aan activiteiten mocht zij zelfs dit jaar een Koninklijke onderscheiding ontvangen.

Behalve het groen is ook de kunst een gezamenlijke hobby van Jan en Diny. De collega's kunstgeschiedenis volgen ze dan ook beiden. Daarnaast volgt Diny sinds 3 jaar lessen aan de School voor Praktische Filosofie en Spiritualiteit te Breda. De grondgedachte hiervan is dat alles universeel is. Vertaald naar de eigen omgeving betekent dit dat het arboretum een open structuur vraagt zodat

voorbijgangers en fietsers hier ook van mee kunnen genieten.

Zoals gezegd werd er na de bouw van het huis een flinke tuin met ook een even flinke moestuin aangelegd rond en achter de woning. De grondslag is hier zand op zavel met een diepe grondwaterstand. Dit geeft een goede groei en gemakkelijk onderhoud. Bemesting is niet nodig, bescherming tegen zuidwesten wind is aanwezig.

Inmiddels is deze beplanting uitgegroeid tot een dicht struweel met fraaie exemplaren van veel bijzondere boomsoorten. Dominant en op het moment van schrijven vol en zeer rijk in bloei een grote *Liriodendron tulipifera*, opvallend is een parasolvormig gegroeide *Ulmus minor* 'Variegata' die in het voorjaar zijn mooiste bontheid heeft doch later meer vergroent. In pot groeit een fraai exemplaar van *Podocarpus gracilior* met lange, smalle blaadjes/naalden, ooit gekregen als klein plantje van Freek Derks tijdens een bezoek aan zijn tuin. Hij is meer dan 2 meter hoog. Ondanks de ijle groei blijft *Taxus baccata* 'Amersfoort' altijd een plant waar over gepraat wordt. Bij Jan en Diny staat een groot exemplaar (> 2m.) in de zijtuin. Nog steeds rijk bloeiend en toch al (bewezen!) 80 jaar oude struiken van *Rosa* 'Betty Prior'. Je zou ze zomaar 'Oma Betty' gaan noemen. Eén van de fraaiste bomen in de tuin is *Acer davidii*. Deze meerstammige boom is meer dan 10 meter hoog en bloeit rijk met lange vruchtrossen. Vooral het blad en de slangenhuidstam zijn wonderschoon. Enkele andere zeer grote boomstruiken in de tuin zijn *Parrotia persica*, *Fothergilla major*, *Wisteria floribunda* als struik, meermaals zeer rijk bloeiend, *Morus nigra*, *Trochodendron aralioides* en *Koelreuteria paniculata*.

Veel van deze planten voldoen aan een principe dat Jan van een broeder leerde in de eerste tijd als tuinbaas in Dongen: 'laat de natuur – zoveel als mogelijk – vooral zijn gang gaan, grijp niet te snel in, bijv. bij droogte, want de natuur heeft een groot aanpassingsvermogen'.

Hierdoor is het beter te begrijpen dat diverse grote boomstruiken in de tuin, geheel op eigen initiatief, tot brede exemplaren zijn uitgegroeid. Voordeel van dit principe is dat er onder deze planten ook geen onderhoud hoeft plaats te vinden. Alles blijft er liggen zoals de natuur het er zelf neerlegt. Een pure win-win situatie, zo gezegd.

Van bezoeken aan plantenbeurzen, collega dendrologen en sortimentskwekerijen nemen ze regelmatig planten mee ter aanvulling op het sortiment. Deze gaan dan meestal eerst 1 of 2 jaar in pot om uit te groeien tot stevige planten, waarna ze een plaatsje krijgen in het arboretum. Zaaïen en stekken zijn een kolfje naar de hand van Jan. Hierdoor blijkt de moestuin plotseling ook voor een kwart met bomen te zijn beplant. Dat gaat wel veranderen, verzekerde Diny mij want een grote moestuin was er altijd en dat moet het liefst zo blijven.

In 2000 kwam een aangrenzend perceel grond vrij. Dit was in eigendom van de ouders van Diny en kon zo gemakkelijk worden ingelijfd. Hier zijn Jan en Diny gestart met het verzamelen van diverse collecties bomen. Omdat Jan vanaf die tijd nog maar 4 dagen in de week hoefde te werken, waren er steeds 3 aan één gesloten dagen beschikbaar om hiermee

Eén van de grote boomstruiken in de tuin:

Trochodendron aralioides

Foto: Wout Kromhout

bezig te zijn.

De belangrijkste geslachten die nu in dat 1,8 ha. grote arboretum groeien zijn *Tilia*, *Quercus*, *Acer*, *Hamamelis*, *Magnolia*, *Fagus*, *Gleditsia*, *Corylus* en diverse coniferengeslachten. Enkele opvallende exemplaren zijn *Tilia henryana*, een fraaie, dicht vertakte boom met prachtige bladeren en spectaculaire kleuren door de zomer heen, *Tilia cordata* 'Winter Orange' met vooral in de winter opvallend gekleurde takken en twijgen, *Tilia amurensis*, een mooi opgaand exemplaar met zeer gezonde uitstraling! *Quercus nigra*, een grote, brede boom die bij ieder bezoek van dendrologen tot discussie leidt omdat het nog altijd een vraagteken is of deze soort hier echt wel staat! Opvallend fraai is een slank opgaande *Camellia sinensis* 'Spring Festival', volgens kenners niet winterhard voor ons klimaat maar hier in volle glorie en elke Hollandse winter overlevend. Bloeit in het voorjaar zeker 3 weken zeer rijk met kleine, dubbele, roze bloemen en loopt daarna rood uit. Een prachtige tuinplant. *Acer negundo* 'Fleming' is hier duidelijk op weg naar een hoogte van 7-8 meter. Altijd een frisse kleurindruk in een

groene bladmassa. Diny is helemaal weg van *Malus* 'Evereste' en terecht want welke *Malus* bloeit er nu mooier en geeft zulke mooie rode appeltjes die tot aan de kerst aan de boom blijven. Haar grootste favoriet is toch de *Fagus sylvatica* 'Zlatia', die als één van de eerste bomen is geplant.

Tot fraaie exemplaren uitgegroeid is een mooie collectie Oost-Aziatische esdoorns.

De *Hamamelis*-collectie begint ook volwassen te worden (met diverse exemplaren van wijlen Jan van Heyningen), de *Gleditsia*-collectie vormt een mooie groep met transparante kronen, de beuken kleuren in allerlei tinten groen, geel en rood.

In een lange, dubbele rij is vorig jaar een collectie van 60 verschillende *Corylus avellana*-selecties uit Tsjechië aangeplant. Overgenomen van Jo Bömer omdat er aan de Vagevuurstraat geen plaats meer voor was. Spannend om nu uit te zoeken wat de verschillen zullen zijn. Vermoedelijk gaat het om verschillen in vruchtgrootte, smaak en productieaantal en zijn er geen belangrijke morfologische verschillen te verwachten.

De *Magnolia*-collectie, de coniferen en verdere collectie verkeren in een supergoede staat en groeien uit tot imposante exemplaren. Dat belooft wat voor de toekomst.

Jan is duidelijk over de plek waar je een arboretum zou kunnen stichten, nl. overal, als je je maar aanpast aan de omstandigheden! De geur van *Rhododendron molle* is hem zeer lief.

Gevraagd naar zijn liefste werktuig vindt hij 'handen die willen' het beste gereedschap. Ondanks dat Jan geen regelmatige boekenlezer is, las hij *Het verborgen leven van Bomen* van Collin Tudge in één adem uit, maar ook kunst- en hulpverlenersliteratuur zijn favoriet bij Jan.

Kinderen stimuleren in 'het groen' en dan vooral op jeugdige leeftijd, is een doel waar

Jan graag zijn tijd aan geeft. Zij zijn de toekomstige dendrologen. Een goed gesprek met André Ebben, André van Nijnatten, Mart van den Oever, Jo Bömer en Hans Janssen zou hij best eens willen organiseren. Ik denk dat je daar wel een hele dag voor zou moeten uittrekken.

Gevraagd naar wat zij zouden doen als de wereld morgen zou vergaan, zeiden Jan en Diny:

'Laat iedereen die zich lichamelijk of geestelijk beperkt voelt en daarmee worstelt, naar onze tuin komen en *in stilte* genieten van de schoonheid van de bomen en van elkaar zodat we in onze laatste uren samen meer tot ons innerlijk wezen kunnen komen.' □

Tilia cordata 'Winter Orange' met vooral in de winter opvallend gekleurde takken en twijgen

Foto: Wout Kromhout